Беларускі Звон

ТЫДНЁВАЯ ЧАСОПІСЬ

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: Вільня, Вострабрамская вул. 9 (Ostrobramska 9). Рэдакцыя адчынена: 12—2 штодня апрача сьвяточных дзён.

Рукапісы павінны быць напісаны чытальна і толькі на адным баку паперы, з праўдзівым прозьвішчам аўтара і адрэсам (для ведама Рэдакцыі). Няпрынятыя у друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукованага залежыць ад Рэдакцыі.

Цана кожнага нумару 50 м. Падпіска на 3 месяцы каштуе 600 м. (з даст. да хаты). Цана абвестак: перад тэкстам 200 мк., сярод тэксту 300 мк і на апошняй страніцы 120 мк. за радок пэтыту у 1 шпальт

Год II. **Вільня, Пятніца, 21-га ліпеня 1922 г.** **№ 15 (40).**

„Чорны інтэрнацыянал“.

Тое вялізарнае мора крыві і сьлёзаў людзкіх, што пралілося за час сусьветнае вайны, пралілося не дарэмна: бо ў гэтым моры згінулі найвялікшыя асяродкі рэакцыі ў Эўропе—расейская і нямецкая манархіі.

Троны двох галоўных вінавайцаў крывавае разьні міліёнаў людзей і зьніштажэньня многавяка-вых здабычаў культуры: крывавага Мікалая II і ня менш крываждаднага Вільгельма II — разьбіты ў шчэнт магутнаю хваляю гневу народнага. Але ня згінулі цэлыя арміі тых дармаедаў, што пад зашчытам цароў ад вякоў бяз ніякае працы прывыклі есьці хлеб, здабываны потам народу. І хоць сьпярша здавалася, што справа павароту манархіі ў тых дзяржавах Эўропы, дзе яе зьмяла сусьветная вайна, абсолютна немагчыма,—мы за апошнія два гады бачым цэлы рад спроб адбудовы царызму: і ў Расеі, і ў Вэнгрыі, і, ўрэшце, ў Нямеччыне.

Побач з расейскімі манархістамі, якія разсыпаліся па ўсенькай Эўропе і энэргічна працуюць дзеля падгатоўкі грунту для царскае ўлады ў Расеі, асаблівую энэргію ў гэткім-жа кірунку выяўляюць нямецкія манархісты. Дый для адных і другіх галоўны цэнтр дзейнасьці — Бэрлін. У гэтай кузьні выковываецца новае аружжа, якое мае быць пушчана ў ход, каб зьніштожыць здабытую няволенымі дагэтуль народамі в о л ю.

У Нямеччыне на нашых вачох ідзе вострае змаганьне паміж дэмократыяй і тымі элемэнтамі, якія не перестаюць сьніць залатыя сны аб паваpоце на пасад кайзера Вільгельма. Нямецкія манархісты дайшлі ўжо да таго, што зусім адкрыта пачалі забіваць лепшых байцоў за справу дэмократыі. Ад рукі чорнасоценнае нямецка-расейскае арганізацыі пагіблі ня толькі такія выдатныя соцыялістычныя дзеячы, як Лібкнэхт і Роза Люксэмбург, але і памяркоўныя лібэралы—Набоков, паўшы ад кулі, назначанае Мілюкову, і міністэр заграгранічных справаў Нямеччыны, Ратэнаў. А адначасна па ўсей Нямеччыне, асабліва-ж у Баварыі, ідзе шырокая падгатоўка да аружнага паўстаньня дзеля зьніштажэньня рэспубліканскага ладу і павароту кайзера. І перад нямецкім народам становіцца грозны прывід дзікае рэакцыі...

Углядаючыся на апошнія прыпадкі ў Польшчы: на барацьбу паміж правымі і левымі дэпутатамі ў Сойме за тое, які мае быць у Польшчы ўрад на час выбараў у новы сойм,—мы ня можам лічыць выступленьняў польскае рэакцыі зусім незалежнымі: сама сабой кідаецца ў вочы сувязь паміж узмацаваньнем рэакцыйных імкненьняў у Нямеччыне і ў Польшчы. Істнуе поўная аналёгія паміж становішчам нямецкіх і польскіх рэакцыянераў: і адны і другія дужа добра ведаюць, якія вынікі для іх дзяржаваў будзе мець выступленьне арганізаванага чорнасоценства, незалежна ад таго, хто пераможа. І адны, і другія бачуць, як катастрофальна падае валюта—і польская, і нямецкая. Але і польскім, і нямецкім чорнасоценцам ідзе не аб бацькаўшчыну, а аб тое, каб прытуліцца да ступеняў манаршага трону і пры гэтым пажывіцца коштам народу...

Як бачым, пад той час, як усё больш пачынае пашырацца адвечная ідэя міжнароднай салідарнасьці працоўных масаў, міжнародная рэакцыя пачынае так сама арганізоўвацца і адзіным фронтам выступае на барацьбу з воляй і правам дэмократыі, заваяванымі цаной крыві, пралітае ў часе сусьветнае вайны.

Няхай-жа гэта паслужыць паказчыкам і для дэмократыі; такое аб'яднаньне міжнароднага чорнасоценства вымагае, каб дэмократыя ў гэты мамэнт напружыла ўсе свае сілы дзеля адпору „чорнаму інтэрнацыяналу“.

М. Малішэўскі.

Што чуваць у сьвеці.

Гаагская канфэрэнцыя.

✦ Французская дэлегацыя заявіла, што дамаганьні саветаў па пытаньню аб прыватнай маемасьці не адпавядаюць франц. поглядам і калі савец. дэлегацыя ня зьменіць сваіх дамаганьняў дык французкая дэлегацыя пакінець канфэрэнцыю.

✦ Савецкія „Извѣстія“ і „Праўда“ разглядаючы бег нарадаў у Гаазе, бачаць непажаданыя вынікі ў канфэрэнцыі. Да гэтых часоў уся канфэрэнцыя вялася на інфармацыях, якія давалі расейскія дэлегаты. Відавочна Расея ня дойдзе да згоды з заходнімі дзяржавамі і змушана будзе сама ўзяцца за адбудову ды шукаць крэдытаў цераз сэпаратныя дагаворы з паасобнымі дзяржавамі.

✦ Расейская дэлегацыя, абмінаючы свае папярэднія заявы, запатрэбавала вясьці перагаворы далей.

Забастоўка.

У Чыкаго служачыя на чыгунцы аб'явілі забастоўку, якая прымае ўгражаючыя разьмеры. У Нью-Іорку адбываюцца бурлівыя выступленьні. Войскі абараняюць вакзалы. Аб'яўлена мабілізацыя народнай гвардыі. (Pat)

Французкая вайсковая эскадра ў Лібаве.

13 ліпня у Лібаўскі порт увайшла французкая эскадра. Прыбыцьце эскадры мае сувязь з франко-латвійскім ваенным дагаворам, які будзе зроблены ў гэтым месяцы.

Латвія, Эстонія і сав. Расея.

„Праўда“ у сваім артыкуле, ахвяраваным балтыцкім дзяржавам запэўняе Латвію і Эстонію ў тым, што выступленьня супроць іх ня будзе з боку Расеі да тых часоў, дакуль трымаецца савецкая ўлада.

Бойка на эстонска-савецкай граніцы.

На эстонска-расейскай граніцы каля Пскова эстонская варта была абстрэляна праз бальшавікоў. Бойка разгарэлася, навет дайшло да артылерыі. (В. Р.)

Напад на Мільерана і Пуанкарэ.

Анархіста Буве, які страляў у Мільерана на дазнаньні прызнаўся, што меў на мэце забіць на толькі Мільерана, але і Пуанкарэ. Буве прызнаўся, што прымець на сябе адказнасьць за свой чын.

Арышты эсэраў.

Савецкая ўлада выдала загад арыштаваць яшчэ 100 эсэраў, абвінавачываючы іх у здрадзе дзяржаве.

Забойства рэд. „Kur. Poz.“

Пазнань 12 червеня. У сераду а 10 гадзіне раніцы выстралам з рэвальвэру забіты галоўны рэдактар „Kur. Poz.“ д-р Мархлеўскі, які быў старшынёй Саюзу Журналістаў Заходняй Польшчы і лектарам унівэрсытэту.

Ануляваньне сав. грошаў.

Соўнарком распрацовывае праэкт ануляваньня першага студзеня 1923 г. усіх савецкіх грошаў, выпушчаных да 1922 году. Друк такіх грошаў будзе спынены.

Усходняя Канфэрэнцыя.

Францыя робіць захады аб склі-каньні канфэрэнцыі у справе Бліскага Ўсходу. Учасьнікамі канфэрэнцыі будуць: Францыя, Англія, Італія, а таксама Грэцыя і Турцыя.

Чым кончыцца?

Міністэрскі крызіс у Польшчы яшчэ ня кончыўся. Пасьля няўдачы Славінскага стварыць габінэт, правыя Соймавыя групы выставілі кандыдатуру на прэм'ера Корфантага, які і саставіў спісак габінэту. Начальнік Дзяржавы сьпіска не падпісаў.

Дэзарціры з партыі N. Z. L.

Дэпутаты Камянецкі і Роль выступілі з партыі N. Z. L., бо ня згодны з пазыцыяй партыі датычна кандыдатуры Корфантага.

Нябывалае надвор'е.

У Альпах выпаў сьнег. Каля Арлеану некалькі разоў былі прымаразкі.

Бальшавіцкая карта.

Бальшавікамі выдана новая афіцыяльная карта Расіі. Расія называецца: Р. С. Ф. С. Р. і складаецца з 27 асобных аўтаномных адзінак: Маскоўшчына (з Масквой), Карэлія (Петрозаводзк), Зыранія (Уст-Сысольск), Вацяцкая рэсп. (Іжэўск), Марыйская рэсп. (Краснокшайск), Чувашская рэсп. (Чэбоксары), Татарская (Казань), Башкірская (Стэрлі-ташэк), Грузінская (Тыфліс), Калмыцкая рэсп. (Урда), Нямецкі Волжскі Вокруг (Маркештадт), Украіна (Харкаў), Беларуская (Менск), Крымская (Сімферопаль), Кіргізская (Уральск), Абхазская (Сухум Калэ), Чэркаская (Батал Пашынскі), Горская (Владзікаўказ), Дачестанская (Цемір-Хан-Шура), Азайберджан (Баку), Арменія (Эрывань), Далёкавасточная (Чыта), Якуцкі Вокруг (Якуцк), Хівінская рэсп. (Хіва), Бухарская (Бухара), Мангольская (Урга).

З Нямеччыны.

✦ Крызыс палітычны удалося абмінуць гэткім спосабам: разгляд спорных спраў што да „супольнай працы“ і рэканструкцыі габінэту адложана да восені. Соцыялістычныя часопісі спадзяюцца, што да восені удасца стварыць адналіты фронт пралетар'яту.

✦ Два забойцы Ратэнаў былі паліцыяй дасочаны у замку Сталь. Пакуль паліцыя здалела іх арыштаваць яны кончылі самагубствам.

З Літвы.

✦ Есьць чуткі, што па праэкту Гальваноўскага, мае быць адчынена міністэрства па жыдоўскім справам. (пат).

✦ Згодна вестак з літоўскіх газэт каапэрацыя у Літве шпарка разьвіваецца. У 1920 г. было 20 народ. банкаў, а у гэтым годзе іх больш за 80, якія лічаць 15 тысяч сяброў.

З газэт.

Перасьцярога.

Газэта „Robotnik“, крытыкуючы саставу габінэту Карфантага не прынятага Начальнікам Дзержавы, піша:

Альбо гэта ёсьць апошняя спроба Карфантага і канец прэм'ерскага эпізоду яго авантурыстычнага жыцьця—альбо рэакцыйная хваля хоча далей бурліць і правацыраваць ў абароне ўраду п. Карфантага!

Калі-ж кончыцца гэтае безгалоўе?

Учарайшая варшаўская дэманстрацыя была першай, яшчэ лагоднай перасьцярогай.

✦✦✦✦

✦ Літоўскім дэлегатам пры Радзе Лігі Народаў падпісана дэклярацыя па пытаньню аб нацыянальных меншасьцях у Літве. У дэклярацыі паміж іншым кажыцца: „ня гледзючы на прызнаньне літоўскай мовы дзержаўнай, грамадзянам Літвы, якія гутараць на іншых мовах будзе дадзена магчымасьць ужываць сваю родную мову.

З Латвіі.

Вышаў у адстаўку ўвесь габінэт Мэеровіча з прычыны адкінутага Соймам бюджэту міністэрства Земляробства. Есьць дагадкі, што стварыць новы габінэт будзе даручана ізноў Мэеровічу.

✦✦✦✦

Прэтэнсіі да Сьв.-Траецкіх муроў.

Ужо даўно польскай эндэцыі сольлю ў воку стаіць тое, што беларускія культурныя ўстановы знайшлі для сябе прыпынак у адвечным цэнтры беларускае культурнае работы, у сьв.-траецкіх мурох. Ужо не адзін раз эндэкі рабілі спробы заграбіць гэтыя муры і выкінуць адтуль беларускую гімназію, прытулак, навуковае таварыства і беларускі музэй ім. Івана Луцкевіча, а такжа і праваслаўную духоўную сэмінарыю. Але розныя брахлівыя прычэпкі, якія былі пушчаны ў ход, не знайшлі спогаду ані ў генэральнага камісара Асмалоўскага, ані ў Ураду б. „Сярэдняе Літвы“: ні той, ні другі ня згодзіліся пайсьці на яўнае беззаконьне.

Калі ген. Жэлігоўскі выдаў дэкрэт аб тым, што ўсе духоўныя маемасьці, адабраныя ў каталікоў расейскім урадам і аддадзеныя каму-бы то ні было, павінны перайсьці на ўласнасьць дзяржаўнага скарбу, нацыяналістычна настроеныя прадстаўнікі ўлады прабавалі падвясьці пад дэкрэт і сьв.-траецкія муры. Аднак, пасьля апратэставаньня гэтага кроку праваслаўным духавенствам, урад б. „Сярэдняе Літвы“ справу гэту пакінуў. Аўтары дэкрэту самі найлепш разумелі, што гэны дэкрэт тут ня мае вагі.

Запраўды, дэкрэт № 349 гаворыць аб маемасьці, с к о н ф і с к о в а н а й расейскім урадам. Вось-жа, сьв.-траецкія муры ніколі каталіцкімі ня былі, дый ніколі расейскі ўрад іх не канфіскаваў.

Гісторыя гэтых муроў такая. Пляц, на якім стаяць муры, падараваў праваслаўнаму беларускаму насяленьню Вільні Вялікі Князь Алгерд. У 1347-1350 гадох тутака была пабудована праваслаўная царква Сьв. Тройцы, у якой паложаны рэліквіі сьв. Мучанікаў. Пасьля пажару царкву адбудаваў у 1514 годзе князь Астрожскі на памяць аб пабедзе беларуска-літоўскіх войск над маскоўскім войскам пад Оршай. Калі была заведзена царкоўная ўнія, царкву і кляштар занялі ў 1609 годзе ўніяты, якіх падтрымліваў польскі ўрад. Цераз дзьвесьце з лішкам гадоў (у 1839 годзе) уніяты са згоды уніяцкае царкоўнае ўлады з мітрапалітам Сямашкай на чале былі далучаны да праваслаўнае царквы; тады віленская ўніяцкая мэтраполія зьлілася з праваслаўнай, і гэтак Базыльянскі манастыр —бяз ніякае канфіскацыі—зусім аўтаматычна вярнуўся да сваіх даўнейшых валадароў—праваслаўных.

Зусім зразумела, што падвядзеньне пры такіх варунках б. Базыльянскіх муроў пад дэкрэт № 349 зьяўляецца зусім незаконным фактам. Аднак, новая ўлада, якая замяніла сабой урад „Сярэдняе Літвы“, выдаўшы той дэкрэт, растлумачыла яго зусім ня так, як яго тлумачылі самі аўтары. І вось 30 чэрвеня г. г. дэпартамэнт працы, комунікацыі і публічных работ зрабіў-такую процізаконную пастанову аб конфіскацыі сьв.-траецкіх муроў.

З прычыны таго, што адзіным матывам такое бязпраўнасьці зьяўляецца жаданьне выкінуць на вуліцу і гэтак разьбіць галоўныя беларускія культурныя ўстановы,—Беларускі Нацыянальны Камітэт у Вільні на сваім пленарным сходзе 1 ліпня пастанавіў падаць мотываваны пратэст проці незаконнае кофіскацыі муроў дэлегату Польскага Ураду, Роману, зьвярнуцца да адпаведных міністэрстваў і Сойму ў Варшаве, а такжа да мітрапаліта варшаўскага і ўсяе Польшчы, Георгія.

Спэцыяльная дэлегацыя падала мэморыял п. Роману, які абяцаўся справу разглядзець, выясьніць пытаньне аб законнасьці канфіскацыі ў найбліжэйшых днях і аб сваей рэзалюцыі паведаміць Камітэт. На жаль дагэтуль няма ад яго ні духу, ні слуху...

Другая дэлегацыя паехала ў Варшаву, дзе асабіста падала пратэст у міністэрствах унутраных спраў, асьветы і рэлігійных вызнаньняў і заграінчных спраў. Копіі пратэсту перададзены былі ўсім соймавым клюбам, пры чым віленскія паслы-дэмакраты абяцаліся энэргічна выступіць у абарону патаптанага права. Урэшце дэлегацыя была ў найасьвяшчэньшага Георгія, каторы вельмі горача прыняў справу да сэрца і абяцаўся ўчыніць з свайго боку ўсё магчымае, каб недапусьціць да захвату ўладай правалаўных муроў.

Вынікі захадаў Камітэту пакуль што невядомы. Грэба думаць, што міністэрскі крызіс адцягне разьвязку справы на нейкі час. Дый калі-б улада пацьвярдзіла незаконную канфіскацыю, дыкжа астаецца яшчэ адна дарога дзеля абароны: гэта—судовы працэс. Будзем спадзявацца, што у польскім судзе-ткі знойдуцца судзьдзі, якія будуць кіравацца не палітыкай, а законам,—а тады судовая пастанова напэўна скасуе незаконныя прэтэнсіі скарбу.

✦✦✦✦

Пісьмо Патрыарха Тіхана.

Старшыне Рады Міністраў Беларускай Народнай Рэспублікі.

З прычыны Вашага ліста ад 14 студзеня г. г. за № 104, маю гонар паведаміць следуючае:

Мэморандум Ураду Беларускай Народнай Рэспублікі „Аб палажэньні Праваслаўнай царквы ў Беларусі і, галоўным чынам, пад польскай окупацыей“, высланны 27 студзеня мінулага году, у свой час мною атрыманы.

Дзеля асаблівай вагі паднятых у гэтым мэморандуме пытаньняў, ён перададзен быў мною на абмяркаваньне Свяшчэннага Сыноду і Вышэйшай Царкоўнай Рады, складаючых пад маім старшынствам і прадставіцельствуючых увесь біскупат, клір і верных Праваслаўнай Царквы.

Пасьля самых сьцісых абмяркаваньняў, Вышэйшым Царкоўным Упраўленьнем пастаноўлена:

1) пазволіць Найасьвячэншым Беларускіх эпархій (Літоўскай, Горадзенскай, Менскай, Магілёўскай, Полацкай і др.), у выпадку паступленьня ад большасьці парахвіян прозьбаў аб ужываньні беларускай мовы у так званым дадатковым богаслужэньні, у пропаведзях, катэхізацыі і др., пазваляць у тых храмах карыстацца беларускай мовай.

і 2) прапанаваць Найасьвячэншым тых-жа эпархій приступіць, калі акажацца магчымым, да выданьня на беларускай мове пропаведзяў, богагласьнікаў і Новага Завету.

Што датыча пажаданьня Ураду Беларускай Народнай Рэспублікі аб замешчаньні біскупскіх катэдраў у Беларусі асобамі, валадаючымі беларускай мовай, то ўцелаісьціць даннае пажаданьне ўжо цяпер не прадстаўляецца магчымым, бо прышлося-бы без павінных прычын зьмесціць некаторых біскупаў, якія, хоць і не валадаюць беларускай мовай, але з пажыткам працуюць дзеля праваслаўнай справы ў Беларусі. Але ў той-жа час, прызнаючы паказанае пажаданьне справядлівым, Вышэйшае Царкоўнае Упраўленьне пастанавіла мець гэтае пажаданьне на ўвазе пры ўсіх пасьледуючых зьмешчэньнях архірэйскіх катэдр у Беларускіх эпархіях.

Павядамленьня вышэйназваным эпархіяльным Найасьвячэншым па вышэйпісаных двох пастановах Вышэйшага Царкоўнага Упраўленьня разасланы былі тады-ж гэтым Найасьвячэншым. Прыгатаваны быў і адказ Ураду Беларускай Народнай Рэспублікі, але, за нестачай аказіі, ўчарод ня мог быць адасланы, а пасьля трапіў ў лік дакумантаў, апечатаных цывільнай уладай у быўшым памешканьні Канцэлярыі Вышэйшага Царкоўнага Упраўленьня.

Прызываю на ўвесь беларускі народ благаслаўленьне Божае і малітвенна жадаю, каб Гасподзь узмацаваў яго сілы ў абароне інтэрасаў роднай для яго Праваслаўнай Царквы.

Прызываю благаслаўленьне Божае і на Вашу працу, і на працу ўсяго Ураду Беларускай Народнай Рэспублікі.

Тіхан, Патрыарха Маскоўскі і ўсяе Русі

Ад Рэдакцыі. Чуткі аб загаду Патрыарха Тіхана беларускім Найасьвячэншым ужываць па магчымасьці беларускую мову былі ужо у лютым м-цы, але мейсцовая эпархіяльная улада на кожнае запытаньне беларусаў адказывала тым, што яна нічога аб гэтым ня ведае. Добра ведама, што Горадзенскі япіскап такі загад атрымаў. Незразумела, чаму не атрымаў Віленскі архіяпіскап?

✦✦✦✦

Падаткі.

Мы ўжо пісалі (у № 14 (39) аб тых шкодных для Каапэрацыі падатковых парадках, якія руйнуюць каапэрацыю.

Вось яшчэ прыклад, які ілюструе нашыя вывады.

Адзін Каапэратыў у Вільні ў 1921 г. у сваей справаздачы паказывае страты каля 55.000 дзеля таго, што ў працягу году адна з крам была зладзеямі, ўзламаўшымі замкі, абакрадзена на суму каля 95000 м. Гэта кража аднесена на страту; агульны сход справаздачу зацьвердзіў, а ўраднікі Дэлегатуры Скарбовай гэту кражу стратай ня лічаць і выводзюць што таварыства ў 1921 годзе мела зыск (!) 45000 м.

Такім чынам прышоўшы да перакананьня, што таварыства мела не страты, а зыск аблагаюць яго налогам у суме каля 11.000 м.=25% і апрыч гэтага на карысьць Магістрату ад гэтага самага зыску яшчэ 6000 мар., усяго каля 17000 мар., што ужо творыць аж 38% ад выведзенага ўраднікамі зыску!

Аднак гэтага яшчэ мала. Тыя самыя Урадніĸі вышукалі, што таварыства

Покліч.

Гэй, чулыя сэрцам! Гэй душы жывыя!
Ідзеце вы долю шукаць!
Есьць у вас сілы, яшчэ маладыя,
Есьць яшчэ крыльлі лятаць!

Але ўважайце: балотная бросьня
Іх кожную хвілю сачыць,
А гнільлю зацягне, душа не ўваскросне,
Угару над зямлёй не ўзьляціць.

Вы чуеце хваляў жывых набяганьне?
Прыгледзьцеся: новыя дні
На вас пазіраюць у іскрах світаньня
І сьвецяць другія агні.

Сьпяшайцеся, брацьці, расою халоднай
Ваш твар выразьлівы абмыць
І воздух гаючы палёў, нівы роднай
У грудзі чым больш захапіць.

Але памятайце: на вашым сумленьні
Ня сплачаны доўг векавы:
То доўг прад народам, то доўг разуменьня
Якое зачэрпалі вы

З народнага скарбу душы самабытнай
І з скарбу яго мазалёў.
То ён, працаўнік наш, то ён, старажытны,
На гору нас моўчкі ўзьвёў.

Гадуе вас поле, што золатам зьяе...
Пяскоў, нераджайных пяскоў;
Вас корміць сярмяга, што долі ня знае,
Ня ведае ласкі братоў.

Ідзеце-ж к народу, як добрыя дзеці,
Ідзеце. Злучайце яго
І горкую праўду ў вочы скажэце,
Чаго ён гаруе, чаго?

Якуб К о л а с.

11.VI. 1921 г.

✦✦✦✦

Мэта жыцьця.

Мэта жыцьця, кажуць людзі бяз сілы,
Мэта жыцьця – дачакацца магілы.
Як пражывеш ты, ці чэсне, ці не,
Ці ня ўсё роўна людзём і табе?

Мэта жыцьця, кажуць поўныя сілы,
З доляй змагацца да самай магілы,
Веры ня траціць і страху ня мець,
Сьмела байцамі памерці, згарэць!

Мэта жыцьця, кажуць людзі, ня йрвацца
У неба, а толькі зямлі прыглядацца,
Зьведаць грахі ўсе, усё спрабаваці,
Каб не так сумна было паміраць!

Мэта жыцьця, кажуць, гэта хаваці
Сэрца ад смуткаў і сьлёзаў ня знаці.
Думкі аб праўдзе... гэт, глупства ўсё...
Мэта жыцьця — захаваці жыцьцё!

Н. Арсеньнева.

✦✦✦✦

АСІЛАК.

Жылі сабе дзед ды баба. Жылі яны ў згодзе: любіліся-кахаліся ўсё жыцьдё. Разам гаравалі, працавалі, разам аддыхалі і былі шчасьлівыя. Толькі ў адным не даў ім Бог уцехі — пражылі ўвесь век і ня мелі дзяцей.

—Хто нам на старасьці вады падасьць? часта гаварыла баба і хвартухом выцірала сьлёзы.

—Ня плач баба— развважаў дзед, — ніхто як Бог, Ен міласьцівы, мо яшчэ і парадуе нас на старасьці.

Баба пакідала плакаць і ціхенька сьмяялася. Бывала яе вочкі блішчаць ад радасьці, дарма, што твар бы ральля ўвесь зморшчыўся. Вядома, чалавек ніколі ня кідае надзеі на шчасьце, бо без надзеі нельга жыць на сьвеце. Часта маладзіцы прасілі бабу, каб яна бабіла ў іх дзяцей. Але ўсё адпірася, вядома, яна баялася, што як родзіцца ў яе дзіця, то яго будуць зваць бабічам, ды насьміхацца.

От раз дзед быў на гумне, а баба завіхалася каля печы; пякла аладкі. Толькі вось клубок агню ускочыў праз вакно дый качаецца па хаці. Спалохалася баба, ня ведае што рабіць. Качаўся-качаўся клубок агню дый падкаціўся бабе пад ногі і стала бабе так добра, што ян аж прысела. Млосьць узяла бабу. Дацяглася яна да полу дый прылягла. Ці доўга, ці мала яна ляжала, толькі вось ачухалася трохі дый дзівіцца, што-б гэта было. Толькі вось зажадалася бабе, як жывое вады, то селядца, то тарана, то воцату. Заганяла яна дзеда, каб ён даставаў ёй усё, чаго яна пражэцца. Пачала баба гаварыць маладзіцам чаго ёй жадаецца, а тыя й кажуць, што гэта на маладое. Пасьміхаюцца маладзіцы з старое бабы, а яна ўсё ня верыць, але потым паверыла баба, што яна чараватая й рада, бы на сьвет нарадзілася.

Але вось і радзіўся ў яе такі гожы хлапчук, што ўсе і надзівіцца ня могуць. Узялі яго бабіць, бачаць аж у яго тры чортавы рабры. Вось быццам абручы так і тырчаць. Пацзівіліся бабы дый кажуць, што мабыць гэта будзе асілак. Вот расьце хлапчук ды сілы набіраецца і скора ён стаў такі дужы, што яго ні адзін самы здаравенны мужчына ня можа пабароць.

Вырас асілак, вабраўся ў сілу і давай ён зьбірацца ў сьвет. Як ня ўпрашывалі дзед з бабаю, каб ён не пакідаў іх на старасьці,—куды там.

— Няма чаго мне тут з вамі сядзець ды курэй заганяць. Я пайду шукаць ворагаў і ці сам загіну, ці ворагаў загублю.

Няма чаго рабіць — прыбралі дзед з бабаю свайго сынка ў вялікую дарогу і з плачам правялі яго за сяло. Тут яны папрашчаліся і вярну-

брала пазыкі і плаціла працэнт, дык зрабілі яшчэ налог каля 14000 м. на заплачаныя працэнты і узысківаюць 31 т. мар., што ўжо творыць каля 70 працэнтаў ад таго зыску які вывелі ўраднікі.

Трудна знайсьці больш цяжкія варункі падатковых палажэньняў для каапэрацыі чым у нас. Разумная падатковая палітыка ніколі не руйнуе ні гандаль, ні прамысловасьць, а для каапэрацыі звычайна ўсюды робяць фольгі, а ў нас адсекаецца той самы сук на якім сядзяць.

Каб хто небудзь падлічыў колькі заплачэна пэнсіі і зроблена іншых выдаткаў усяму адміністрацыйнаму апарату за тое, што ён вышукаў і спагнаў з каапэратыва ўспомняныя 31000 м. ад вымысленыхураднікамі зыскаў, дык той бы пэўна ўцяміў, што гэтыя страты былі больш як 31000 мар.

Наша фінансавая палітыка, так рупна шукаючы новыя абляжэньня, лепшбы зьвярнула увагу не на тое, каб як найбольш сабраць падаткаў, а на тое, каб як найбольш скараціць выдаткі. Тады замест пяці ўраднікаў напэўна можна абыйсьціся адным і ня трэба было руйнаваць эканамічныя ўстановы, якімі зьяўляюцца каапэратывы.

С. Чыжэўскі.

Выбары у Варшаускі Сойм і нацыянальная меншасьць.

Беларускае арганізованае грамадзянства ў асобе Беларускага Нацыянальнага Камітэту намеціла сабе зусім выразную дарогу, па якой будзеісьці пры утварыўшымся ў Заходняй Беларусі палажэньні. Гэта — дарога абароны правоў беларускага насяленьня пад панаваньнем польскага гаспадарства і творчая культурна—нацыянальная праца.

Дзеля таго, каб бараніць свае правы констытуцыйнымі способамі, існуе ў констытуцыйных дзяржавах адзіная трыбуна: трыбуна парлямэнтарная, у Польшчы — трыбуна сойму. І вось, раз беларускае грамадзянства прызнала патрэбным пайсьці па дарозе парлямэнтарнае барацьбы за сваё істнаваньне, яно павінна за ўсякую цану здабыць для сваіх прадстаўнікоў мейсца ў польскім сойме. Бяз гэтага ня можа быць і гутаркі аб констытуцыйнай абароне правоў нашага народу пад польскаю ўладай.

Мы бачым, што устаноўчы сойм у Варшаве ўжо дажывае свае апошнія дні, і справа новых выбараў — гэта справа вельмі блізкая. Мы бачым, што ўсе так-званыя „нацыянальныя меншасьці“ у Польшчы (на сваей зямлі яны, наадварот, большасьці!) ужо пачалі падгатаўляцца да выбараў з тэй-жа мэтай, аб якой мы тутака кажам. Але мала таго, каб кожная „меншасьць“ думала толькі аб сабе: выбарны закон, які гэтымі днямі мае быць ужо аканчальна зацьверджаны соймам, уложаны з яўнай мэтай недапусьціць у сойм дэпутатаў ад „нацыянальных меншасьцяў“, або прынамся дапусьціць іх у як найменшай лічбе. Кс. Лютаславскі ў № 175 „Gazety Warszawskiej“ з цынічнай шчырасьцю прызнаецца, што дзеля недапушчэньня „інародцаў“ у сойм у выбарны закон уведзены спэцыяльны артыкул аб так-званых „дзяржаўных сьпісках“ („listy państwowe“).

Што-ж такое — „listy państwowe“?

Каб паказаць перад усім культурным сьветам свой „дэмократызм і толерантнасьць“, польскі сойм у выбарны закон уводзіць прыняты ўсімі запраўды дэмократычнымі дзяржавамі прынцып прапорцыянальнасьці. Гэты прынцып мае на мэце даць кожнай групе насяленьня, хоць бы распарушанай па ўсей дзяржаве, магчымасьць пасляць у парлямэнт гэтулькі паслоў, сколькі выпадае прапорцыянальна да лічэбнасьці гэнае групы. Дзеля гэтага і служаць тыя самыя „listy państwowe“. Але польскі сойм паводле сказанага артыкулу зусім сьвядома пазбаўляе ўсе меншыя групы насяленьня права карыстацца „дзяржаўнымі сьпіскамі“: права гэтае мецімуць адно толькі тыя групы, якія здалеюць саматугам у шасьцёх выбарных акругох правясьці ў сойм дэпутатаў галасамі гэтае групы, лічанымі у кожным окрузе асобне. Калі беларусы, прыкладам, жывучы ў шасьцёх выбарных акругох, правядуць сваіх паслоў адно ў трох акругох, дык усе галасы, пададзеныя у трох другіх акругох тамтэйшымі беларусамі, прападаюць і зусім ня лічацца.

Тое, што адносіцца да беларусаў, адносіцца да кожнае другое нацыянальнасьці. Але ёсьць вельмі простая рада на тое, каб нацыянальным меншасьцям абараніцца ад такое крыўды; ўсе яны павінны сгаварыцца разам і уляжыць супольны выбарны сьпісак, падзяліўшы між сабой па справядлівасьці дэпутацкія мейсцы. Пры такім адзіным, супольным для ўсіх „меншасьцяў“ сьпіску кандыдатаў у сойм не прападзе ніводзін голас гэных „меншасьцяў“, бо тады напэўна можна спадзявацца, што сьпісак пройдзе ў вымаганых законам шасьцёх акругох.

І. Мялешка

ВЫ і МЫ.

Вашы сэрцы бы апенькі
На карчы жыцьця грыбеюць.
У безтайных душах зрэнькі
Цьвільлю лужы зелянеюць.
Вы начных прывідаў цені.
Вам скон дня збаўленьнем сьніцца,--
Плюйце-ж, кідайце каменьні
На усход—там дзень крыліцца.
Што-ж цьвякі падносьце катам,
Укрыжуйце церняваных.
...Аж падойдзе к буднім хатам
Дзень Вялік вясной прыбраны.
Сьцебане Бог бліскавіцай
Ды прыб‘е пыл дажджавіцай.
Дудне Ільля на дудзе.
Па краіне галасістай.
Радасьць узрасьце квяціста,
Радасьць Нам, Агню, Вадзе.
Нас ёсьць тройца. Мы зьмест Слова,
Вечны рух, жыцьця аснова,
Згучнасьць, вечнасьці закон
Ды нутра зямелькі тон.

Сучасны.

КАРЭСПАНДЭНЦЫІ.

Вёска Аляхновічы.

Радашкаўскае гміны.

Ня так даўна з польскага войска вярнуўся тутэйшы пан Гідрусь з маён. Зыгмастова. Але ваяцкі дух ня кінуў яго і між нашых мірных вёсак.

Колькі тыдняў таму, нападкаўшы на начлезе дзьвух сялян, стрэліў у аднаго з рэвальвэра і забіў. Другому удалося уцячы. Зроблена гэта бяз жаднае прычыны, хіба толькі за тое, што на яго-ж дзярване былі навязаны коні. Хутка ён быў забраны паліцыяй, але й хутка быў выпушчаны, бо мае апраўданьне, што быццам-то хацелі яго забіць дык бараніўся. Цяпер забралі ізноў. Суду яшчэ ня было, чым кончыцца не вядома.

М. Ракіта

М. Будслаў Дынілавецкага пав.

У недалёкай мінуўшчыне кіпела жыцьцё ў нашам мястэчку. Была беларуская гімназія, беларускія курсы для сталых, каапэратывы, лекцыі, ставіліся спэктаклі ледзь ня кожны тыдзень. Мелі кніжню, атрымлівалі газэты. Адраджэнскі рух захапіў усіх жыхароў, забурліла творчая праца. Але вось давялося мне цяпер быць у родным мястэчку і сэрца сажмалася ад болю. Замерла жыцьцё. Моладзь ці разбеглася ці арыштованая за беларускасьць, а то ў войска узяты. Не кажучы ўжо аб газэтах, не даходзяць да нас ніякае роднае друкаванае слова. Навет польскія больш левыя газэты нічтожацца у гміме як прыкладам „Odrodzenie“. Сялянства адарванае ад бегу палітычнага жыцьця чуючы толькі арышты ды гныбеньне ўсягоднага кінулася у пьянства Адчыняюцца рэстараны. І з боку гледзючы, здаецца, што няма выхаду, што уся праца асьведамленьня пашла намарна, што беларус як быў галодным наймітам, так ім застанецца. Але дарма. Хто разумее душу нашага народу той верыць у яго несьмяротнасьць. Ня гледзячы на тое, што ў мястэчку большасьць каталікоў, усе гутараць пекнай беларускай мовай і падкпіваюць над тымі якія у нядзелю каля касьцёла гутараць „па панску“.

Падарожны.

В. Лаўцавічы Хаценчацкай гм.

У наш двор, ня так даўно, з Польшчы наехалі жаўнеры. Кажуць яны, што гэты двор ім аддалі як бы за тое, што добра ваявалі. Няхай сабе будзе й так, але надта дрэнна што ўжо пачынаюць ваявацьз намі. Сьперша толькі сьмяяліся, што мы проста гаворым, што народ зусім дурны і пакорны, а цяпер пачалі разьбівацца.

Узагнаўся раз наш пастух Грудзінка на іхнія дзерваны, бо яны свайго поля бадай зусім не засеваюць, і вось як пабачылі дык збілі старога да паўсьмерці.

Мікола Р.

Вёска Загорцы.

Радашкоўскае гміны.

З даўніх часоў у нас на Пятра бывае у вёсцы Забор‘і, Хаценьскае гміны кірмаш. Вось сёлета, як і даўней з кірмаша цягнуўся пад вечар дамоў народ.

Але вось каля в. Загорцаў камэндант Хаценчыцкай паліцыі стаў затрымоўваць народ, пытаючы дакумэнтаў і зарыштаваў адну 80 гадавую жанчыну, якая такіх забылася дома, і хацеў яе гнаць у Хаценьчыцы. Яе сын Александр стаў упрашываць, каб гэтага не рабіў; а трохі пачакаў і дакумэнты будуць дастаўлены, бо да хаты было 3 в., а да Хаценчыц 9. Камэндант не хацеў і слухаць, у гутарку умешалася яшчэ некулькі мужчын якія яшчэ горш разлавалі камэнданта.

ліся да гасподы, бо далей не маглі ісьці,—вельмі ўжо былі старэнькія.

Увайшоў Асілак — так яго ўсе называлі — ў цёмны лес, ды так засьвістаў, што аж лісьцё пасыпалася. Спалохаліся птушкі, пахаваліся ў веткі, альбо ў лом. Спалохаліся дзікія зьвяры, пахаваліся, хто куды мог. Жылі ў гэтым лесе сем братоў, сем разбойнікаў, і ніхто ня сьмеў прайсьці, альбо праехаць праз той лес. Жылі яны там і нікога не баяліся. Вось пачулі разбойнікі той сьвіст і пайшлі проста на Асілка. Тым часам Асілак выйшаў на прасеку наклаў агню, сядзіць сабе дый на ражончыку пячэ сала, тут яго разбойнікі і абступілі адусюль.

— Якія вы людзі і што вам трэба, пытае Асілак.

— Хто ты такі, што пасьмеў прайсьці ў наш лес? пытае старшы разбойнік,

— Хто я — пазнаеш, як памераешся са мною сілаю, а лес ня твой, а Божы гай, Бог даў лес на патрэбу ўсім людзям.

— Гэта наш лес; гэта наша панства. Мы тут тубыльцы з даўніх часоў.

— Вы разбойнікі. Вы разбоям запанавалі гэтым лесам. А я прыйшоў, каб адабраць у вас Божую пушчу і даць усім людзям.

— Гэ, які ты моцны! Давай перш паборэмося, хто з нас дужэйшы.

— Давай!

Узяў старшы разбойнік залезную булаву дзесяць пудоў і стаў перад Асілкам. Асілак азірнуўся кругом, бачыць непадалёчку стаіць вялізарны дуб, што ў трох не абняць. Ухваціў гэта Асілак таго дуба дый вырваў з карэньнем. Убачылі тое разбойнікі, спалохаліся і дагай прасіцца, каб ён ня губіў іх.

— Будзь у нас старшым і тагды мы ўсім сьветам запануем.

— Не, кажа Асілак, не затым я прыйшоў, каб сьветам панаваць, а затым, каб аслабаніць сьвет ад паноў, бо ўсякі чалавек сабе пан. А хто хоча быць панам над другімі людзьмі, той мой вораг.

І давай тыя сем братоў, сем разбойнікаў прасіцца, каб Асілак узяў іх к сабе ў таварышы.

— Добра — кажа Асілак.

І пайшлі яны разам. Ідуць яны сабе ды йдуць ад аднаго сяла да другога. І ўсюды Асілак усё адно кажа, што ўсе людзі самі сабе паны, што ўсё Бог даў на патрэбу ўсім людзям. У яго адна прымоўка была. Ен яе заўсёды гаварыў — „еш хлеб і другім дай,“ і „жыві, спажывай, ды людзей уважай“. Вядома, хто любіць кусацца, дык таго другія кусаюць; і пачаў Асілак навучаць, каб людзі жылі ў ласцэ, — тады, кажа, ніякая сіла з імі ня справіцца, бо згодная грамада, як адзін вялікі чалавек, вялікі багатыр, дужэйшы ўсіх багатыроў.

Пайшла тая прачутка па ўсяму сьвету. Спужаліся паны і давай лавіць Асілка. Доўга яны шукалі яго, ды ўсё не маглі знайсьці. Але ось тыя сем братоў, сем разбойнікаў захацелі самі быць панамі, от яны згавварыліся і выдалі Асілка. Паны рады, называюць разбойнікаў сваімі братамі, чапкуюць перад імі і даюць ім маёнткі, многа грошаў і ўселякага дабра. Давай гэта разбойнікі падмаўляць людзей, каб яны выдалі мяцежніка--Асілка. Адных падмовілі, адных застрашылі, а трэцьціх падпаілі. Вядома, заўжды многа знойдзецца дурных людзей, што яны гатовы самі ў вяроўку лезьці. Яны і сказалі паном дзе жыве Асілак. Набралі гэта паны маскалёў і напалі на Асілка. А вядома маскаль, яму як прыкажуць, дык ён і роднага брата зарэжа. Асілак тым часам нічога ня ведаў і лёг на супачынак. Тут маскале напалі на яго, скрампавалі яго вяроўкамі і вядуць да паноў. Сабралося многа людзей. Шкада ім Асілка, ды няма чаго рабіць. Ня могуць адабраць у маскалёў добрага чалавека. Вядуць маскалі Асілка ў двор, а людзі цягнуцца з-заду. Мыжыкі маўчаць, апусьціўшы галавы, а бабы плачуць ды божкаюць. „На каго ты нас пакідаеш? Хто-ж нам скажа добрае словячка?“ Тым часам сабралася паноў хоць гаць гаці ды па галовам хадзі. Бы ваўкі над падлам завылі, што Асілка злавілі. Сьмяюцца, жупяць, рукі паціраюць, ды якую прыдумаць кару выбіраюць.. Адзін кажа — шкуру з жывога садраць; другі кажа — ганталёў у цела назаганяць; трэці кажа — павесіць за язык, каб увесь сьветзнаў, што пан, то ня мужык; чацьвёрты кажа—язык адрэзаць ды ногі перабіць, каб ня мог па сьвеці хадзіць, ня мог гаварыць, ды людзей вучыць. Пакуль яны крычалі ды кару прыдумлялі, Асілак стрэпянуўся, вяроўкі парваў ды й да людзей сказаў:

— Браткі, калі-б паноў чорт узяў, то-б сьвет бяды ня маў, а без гарапашнікаў мужыкоў ня было-б ні хлеба, ні асьмакоў. А каб гэтае ліха зламаць, трэба ўсім, як адзін чалавек стаць: ня грызьціся паміж сабою ды ад ворагаў бараніцца гурбою.

Так сказаў Асілак і зьнік; толькі клубок агню з таго мейсца пакаціўся па зямлі. Спалохаліся паны й маскалі; стаяць ды дрыжаць. Ачухаліля яны, азіраюцца, бы ваўкі ў ваўкаўні. А Асілак, кажуць, і датых час па сьвету гуляе ды людзей навучае. Але вядома, мужыкі дурныя паміж сабою грызуцца, перад панамі-ворагамі гнуцца, самі сябе за губы трымаюць і дабра ня маюць. Але пэўне хутка тое будзе, што кожын сам сабе панам будзе. Усе людзі будуць роўна гараваць, будуць роўна панаваць.

Пераказаў **Рэдкі.**

(Народная казка. Зборнік Сержпатоўскага).

Нарэсьце схапіўшы з плеч рушніцу выстраліў у сына тэй старой кабеціны, а сам пусьціўся наўцёкі. Сяляне угледзіўшы з прабітымі наскрозь грудзьмі свайго суседа, кінуліся наўцёкі. Камэнданту здалося, што яны даганяяць і ён яшчэ выстраліў некулькі разоў ад якіх засталіся раненыя: Сьпецыан 30 гадоў у руку, і матка нябожчыка у руку. Пасьля сьледства камэнданта забралі.

М.

Пастановы Эпархіяльнага З'езду аб школах.

На адбыўшымся нядаўна ў Вільні праваслаўным Эпархіяльным З'ездзе, на якім сабралася каля 80 прэдстаўнікоў ад духавенства і міран, найбольш горача гаварылася аб патрэбе ў школах. Агульным голасам сьцверджана было, што польская улада робіць усё ад яе залежнае, каб у праваслаўных беларускіх вёсках не дапусьціць ніякай іншай школы, як толькі польскай. Сялянства ня хоча польскай школы і амаль ні паўсюды байкатуе яе, вымагаючы ад польскай ўлады школы беларускай, або рускай. Гэтай апошняй дабіваюцца, відаць, у тых вёсках, дзе інтэлігэнцыя, моцна зрусыфікавана і ня хоча зразумець, што выступаючы за рускую школу яна тым самым разбівае адзіны нацыянальны беларускі фронт і памагае полянізаваць,

На Эпархіальным З'ездзе, пасьля таго як ні адзін прадстаўнік ня выказаўся ў тым сэнсе, што трэба дабівацца рускай школы, калі здавалася, што на аснове узаемных інфармацый, будзе прынята рэзалюцыя аб дамаганьні беларускай школы, — зусім неўспадзеўкі вынесена была досіць імглістая, невыразная рэзалюцыя, якую можна тлумачыць і так і гэтак.

У гэтай рэзалюцыі гаворыцца аб тым, каб дабівацца школы на „роднай" матчынай мове. Каму ні ясна, што пры слабой сьвядомасьці нашага сялянства ня трудна будзе розным перакідчыкам і ворагам утлумачыць нашаму селяніну, што яго „роднай" мовай зьяўляецца мова руская, або польская. Ці-ж мы ня ведаем, што расейцы, або зрусыфікованыя беларусы кажуць, што беларускай мовы няма, а ёсьць у нас сапсаваная правінцыяльная руская мова. А палякі гавораць на нас, што мы гаворым ка сапсаванай польскай мове. Вот вам і родная матчыная мова!

Прадстаўнікам Эпархіяльнага З'езду, відаць, здалося, што выраз: „родная і матчыная" тое самое, што і „беларуская". Яны, відаць, і не заўважылі, што тут закопана хітрая, захованая ў пекную форму думка: а ну, удасца завесьці „родныя" расейскія школы.

Няхай-жа будзе сорамна кіраўнікам прасьветнай камісіі зьезду і кіраўнікам усяго зьезду, што яны сумысна адпіхалі ад сябе беларушчыну і кантрабандай праводзілі расейшчыну.

Як гэта ні дзіўна, а ў той самы час, калі тутэйшыя чорнасоценныя заправілы, як вагня баяцца беларушчыны, Сьвяшчэнны Сынод і Вышэйшая Царкоўная Рада на чале з патрыархам Тіханам пазволілі карыстацца беларускай мовай у царквах Беларусі.

Тутэйшая-ж духоўная ўлада на ўсе звароты прадстаўнікоў беларускіх арганізацый адказвала заўсёды трафарэтным: мы ня можам навязваць нікому ніякай мовы. Мы ня можам пісаць аб гэтым распараджэньняў.

Так вось, пазвольце Вас, тутэйшыя кіраўнікі праваслаўнай царквы, спытацца: чаму-ж гэта патрыарх Тіхан, які будучы расейцам і жывучы ў Маскве, дазволіў нам карыстацца беларускай мовай, аб чым і даў распараджэньне, а Вы ня можаце?

Відаць, патрыарх Тіхан для Вас не аўторытэт і Вы, відаць, лічыце сябе аўтокефальнымі.

Чаму-ж тады Вы так войстра змагаліся з аўтокефаліяй на Эпархіяльным Зьездзе? Як Вас зразумець?

А-ч.

Беларускае Жыцьцё.

М. Гарэцкі вярнуўся. Рэдактар газэты „Беларускія Ведамасьці", пісьменьнік Максім Гарэцкі, вывязены польскай уладай у Літву, вярнуўся гэтымі днямі у Вільню.

Конкурс на драматычныя творы. Як мы чулі, дагэтуль на конкурс, апавешчаны Муз.-Драм. Гуртком прыслана вельмі мала пьес. Гэта, на наш пагляд, тлумачыцца дрэннымі варункамі конкурсу: 1) нагароды ўстаноўлены вельмі малыя, і 2) у польскай валюце, якая цяпер з днём кожным падае.

Дзейнасьць Драмат. Майстроўні. Адчыненая Камітэтам Помачы ахвярам вайны Драматычная Майстроўня адрэмантавала сцэну (Вострабрамская 9) і працуе над аднаўленьнем залі у беларускім стылі. Па просьбе Кіраўніцтва Майстроўні Н. Арсеньнева пераклала „Жаніцьбу" Гогаля на беларускую мову. П'еса гэта увойдзе у рэпэртуар гэтага сэзону.

Выбары ураду Бел. Грамадз. Сабрн. 16 ліпня адбыўся агульны сход Беларускага Грамадзянскага Сабраньня склікаңы часовай управай. У склад Рады Старшынь увайшлі: Біндзюк, Багдановіч, Більдзюкевіч, Валэйша, Гапановіч, Кахановіч, Канапацкі, Самойло-Станкевіч, Трэпка, Тарашкевіч і Ярэміч,

„Беларускі сьцяг" У Коўні выдаецца штомесячнік „Беларускі сьцяг". Вышаў № 1

Школьны падручнік. Віленскае Беларускае Выдавецкае Таварыства выдала Элемэнтарную альгэбру часьць II паводле Кіселёва.

Новая кніжка. Выдавецтва Знамяроўскага надрукавала адзельнай кніжкай апаведаньне „Стася" Дзядзькі Пранука.

Дзейнасьць Камітэта Помачы ахв. вайны. На апошнім паседжаньні Камітэту вырашана адчыніць пры Камітэце тры майстроўні: швальную, сталярную і шавецкую, пад кіраўніцтвам спэцыялістаў, у якіх будуць працаваць дзеці з прытулку.

Пастанова Беларускага Нацыянальнага Камітэту ў Вільні аб выбарах у Варшаўскі Сойм.

Беларускі Нацыянальны Камітэт на пленарным сходзе сваім 1 ліпня 1922 году, выслухаўшы рэфэрат Палітычнае Камісіі ў справе выбараў у Варшаўскі Сойм, пастанавіў:

1) Дзеля абароны правоў насяленьня, ў межах Польскага Гаспадарства задэкляраваных констытуцыяй Польшчы, прыняць чыннае ўчасьце ў выбарах у Варшаўскі Сойм."

Далей прыняты рад практычных крокаў у гэтым напрамку.

І-ая Віленская Беларуская Гімназія.

У мінулым 1921 -- 22 вучэбным годзе Беларуская Гімназія ў Вільні мела ўсе 8 клясаў, пры гэтым у першых трох былі паралельныя адзелы.

Выкладаньне навук адбывалася на беларускай мове, апрача матэматыкі ў 7 і 8 клясах, з прычыны адсутнасьці добра апрацаванай матэматычнай тэрміналёгіі.

Як мы даведаліся, ў наступаючым вучэбным годзе і матэматыка будзе выкладацца па баларуску.

Такім чынам, можна цяпер скантставаць, што праз кароскі тэрмін — толькі тры з паловай гады істнаваньня-- гімназія выпаўніла аграмадную культурна-нацыянальную працу, якая паслужыць на карысьць адраджэньня бацькаўшчыны, а часткаю зьявіцца прыкладам іншым беларускім гімназіям.

У канцы гэтага вучэбнага году ў гімназіі было вучашчыхся: Беларусаў 264, палякоў 2, расейцаў 10, жыдоў 60, іншых нац. 11,—разам 347.

Па рэлігіі вучні дзяліліся гэтак: Праваслаўных 230, Р. Каталікоў 35, іншых хрысьцьян 21, іудзеяў 60, магамэтанаў 1. Па полу вучашчыхся дзяліліся: хлапцоў—179, дзяўчат—178. Па ўзросту дзяліліся 9-ці гадоў—8, 10-ці—12, 11-ці—27, 12-ці—47, 13-ці—44, 14-ці—52, 15-ці—46, 16-ці—35, 17-ці—25, 18-ці—28, 19-ці—21, 20-ці—2.

Скончыла гімназію ў гэтым годзе 36 вучняў.

Беларусы у Латвіі.

Беларуская школа ў Рызе. Беларускім упраўленьнем культ. асьветнымі ўстановамі пры Міністэрстве асьветы загадана адчыніць у м. Рызе беларускую аснаўную школу з дзіцячым пры ёй садам.

Беларускі спэктакль. 15 ліпня ў Дзьвінску адбыўся чародны беларускі вечар-суботнік, ладжаны беларускімі вучыцельскімі зімовымі курсамі для вучыцялей беларускіх школаў у Латвіі, Ставілі: „Раскіданае гняздо" Я. Купалы і „На вёсцы" Ф. Аляхновіча. Вечар прайшоў удала.

Весткі з Дзьвінску. Пры беларускай гімназіі у Дзьвінску адчынена Беларуская кнігарня.

Весткі з Прагі.

9. VII. гэтага году ў Празе адбыўся чародны агульны сход Т-ва „Беларуская Грамада ў Празе". Быў праслуханы даклад праўленьня а працы за мінулы год і выбрана новае праўленьне ў складзе: Старшыня—праф. М. Вяршынін, нам. старшыні Я. Станкевіч, сэкрэтар—І. Дварчанін і сябра П. Цьвяткоўскі і С. Рагач. Таксама перавыбрана рэвізыйная камісыя.

18. VІІ. 22. На прошлым тыдні адбыліся выбары да „Самасправы Чэскага Студэнскага Дома" у Празе, куды былі выстаўлены кандыдаты ад усіх нацыянальнасьцяў, якія належаць да „Дома". Кандыдаты мусяць быць прадстаўлены ад пэўнага ліку студэнтаў. Беларускія студэнты злучыліся з грузінскімі і літоўскімі. Прадстаўлены былі кандыдаты ад грузін і ад беларусаў. Большасьцю каля 300 галасоў прайшоў беларус п. Станкевіч.

Дваццаць стыпэндый для беларусаў. У украінскай сельска—гаспадарскай Акадэміі у Празе на 1922-23 год маецца дваццаць стыпэндый для беларусаў.

Аб каапэратыве „Райніца".

Становішча каапэратыва „Райніца" ня зусім кепскае ў параўнаньні да іншых каапэратываў, але маючы толькі 120.000 марк. паёвага капіталу яму страшэнна цяжка працаваць. Акурат цяпер мы перажываем дужа цяжкія варункі жыцьця для каапэрацыі наагул; ня могуць гэты варункі не чапаць і „Райніцы". Істнаваньню беларускага каапэратыва пагражае небясьпека! У апошні час ліквідуюцца каапэратыў за каапэратывам, не пажадана было-б каб гэта доля спаткала і „Райніцу". У панядзелак 24 ліпня ў залі Беларускай Гімназіі а 5-ай гадзіне склікаецца агульны сход, для разгляду пытаньняў аб: становішчы каапэратыва, ліквідацыі крамы на вуліцы Субачы, зьмены статуту і выбараў Управы Рады і Рэвізыйнай Камісіі.

Беларусы! Калі хочаце, каб у Вільні істневаў беларускі каапэратыў, як эканамічная пляцоўка, дык акурат цяпер трэба гэтаму каапэратыву прыйсьці на падмогу. Толькі дружныя высілкі усіх грамадзянскіх працоўнікоў, змогуць паставіць на моцны грунт занехаеную ўсімі эканамічную арганізацыю, якой зьяўляецца „Райніца"! Памятайце, што калі жыдоўскія каапэратывы маюць дапамогу ад Жыдоўскага Каапэратыўнага Банку, польскія — ад польскай ўлады, дык беларускі каапэратыў можа спадзявацца толькі на беларускае грамадзянства.

Сябры Управы: *С. Чыжэўскі*
С. Станкевіч.
Я. Дыліс.

АДГУКНІЦЕСЯ БЕЛАРУСЫ!

Шліце весткі у сваю газэту — адбівайце жыцьцё-быцьцё нашай занехаенай вёскі. Пішыце толькі праўду, зразумела, каротка, без лаянак, спакойным тонам, на сваей роднай мове.

Віленская хроніка.

Канфэрэнцыя Прафэсыян. Саюзаў.

16 ліпня адбылася ў Вільні канфэрэнцыя Клясовых Прафэс. Саюзаў Віленшчыны.

Фальшывыя грошы.

На грашовым рынку паявіліся фальшывыя 500 марк., 1000 марк. і 5000 марк.

Суд рэдактара газ. „Litwa."

13 ліпня ў Віленскім Акружным Судзе разглядалася справа адказнага рэдактара газэты «Litwa» Паўла Сіповіча, які абвінавачываўся па другой ч. 154 ст. і 1 і 6 ч. 129 ст. Карнага кодэксу. Пасьля разьгляду справы суд прыгаварыў яго на 2 месяцы вастрогу.

Гонюць з памешканьня.

Цэнтральнае бюро клясовых прафэсыянальных саюзаў адтрымала ад дэпарамэнту працы прапазыцыю ачысьціць да 1 кастрычніка г. г. займаемы імі будынак—Польскі рабочы дом (вул. Жэлігоўскага 4.).

Курс на грошы ў Вільні.

20 ліпеня.

Ост-Маркі	12,10
Доляры	5,920
10 руб. зол.	27400
Франкі	488

Пісьмо у Рэдакцыю.

Шаноўны Пане Рэдактару!

Прашу не адмовіць у надрукаваньні ніжэйпісанага:

На паседжаньні Рады Старшыняў Беларускага Музыкальна - Драматычнага Гуртка пры галасаваньні пратэсту проці распараджэньня адміністрацыйных уладаў аб часовым спыненьні дзейнасьці Гуртка, я застаўся пры асобным зданьні, дзякуючы надужываньню некаторых фактаў, пералічаных у тэксьце пратэсту.

Калі я пачаў запісываць пасьля паседжаньня свае асабістае зданьне ў канцы пратаколу, дык гэта мне давесьці да канца не ўдалося, бо Прэзэс прэзыдыуму Гуртка грам. Станіслаў Валэйша сілаю вырваў у мяне з рук пратакольную кнігу, заяўляючы, што ён «не пазволіць п э ц к а ц ь яе, пакуль ён Старшынёю.»

Дзеля таго, што ніхто з Старшыняў Гуртка не зарэагаваў на дзікі паступак Прэзэса, каб даць мне магчымасьць фармальна зафіксаваць сваё асобнае заданьне па вышэйсказанай справе, я змушаны сумны факт пагвалчэньня майго права падаць да агульнага ведама, лічачы дарэчным публічнае агалашэньне майго асобнага зданьня аб сказаным пратэсьце, калі пратэст гэты будзе калі-небудзь апублікованы.

Макар Косьцевіч.
Сябра Рады Старшыняў
Бел. Муз.—Драм. Гуртка.

Паважаны гр. рэдактар!

Дазвольце у Вашай паважанай газэце зла-жыць кароткую грашовую справаздачу па Драматычнай Майстроўні Віл Кам. помачы пацярп. ад вайны за тэрмін ад 4 да 20 ліпня г. г. За азначаны тэрмін склалі ахвяры: Матурысты Віл. Гімназіі О. Р. З. па падпісному лісту № 5 Д. 2800 м. М. Красінскі па па падп. ліс. № 6 Д. 4500 м., А. Кюн —1000 м., У. Катовіч — 1000 м., А. Сакалова —1000 м., матурысты Віл. Гін. С. Гурэвіч 3400м., В. Богдановіч—300 м., Н. Саснавічанка—1000 м., І. Ярэміч—1000 м., З. Радкевіч—1000 м., У. Знамяроускі—1000 м. Разам 20.700 мар., а раней паступіушых 105206 м. Усяго на 20. VII.—125960 м. Усіх падпісных лістоу для сборкі ахвяр выпушчана сем (№ 1Д—6Д і № 1). з якіх вернуты ужо № 5Д.

Выдаткі, зробленыя да 20 VII: 1. Дзераўляны матэр'ял (Дыхт. дошкі і латы) 41500 м., 2. Арматура і люстра для асьвятленьня залі 43500 м., 3. За цьвякі і крукі—5040 м., 4. Майстру за рэмонт сцэны—2200 м., і 5. За паперу для друку праграм—2050 м. Разам 114090 м.

Складаем падзяку за зложаныя ахвяры і звярачываемся да усіх грамадзян, каму дарага культурная праца прысьці да нас на помач з нарадай і ахвярай.

Кіраўніцтва майстроўні.

Паштовая скрынка.

Бэрлін. Макарэвічу. Газэту высылаем. Пішыце часьцей,—вельмі пажадана мець вестку ад беларусаў жывучых на чужыне.

Рэдактар-Выдавец ФРАНЦІШАК АЛЯХНОВІЧ.

Друкарня „ДРУК" Субач, 2.